

Napjaink OSINT-ja a szakirodalom nyomdokain

Today's OSINT A literature review

Tampu Ferenc 
fryczi@gmail.com
Simmelweis Egyetem
Egészségtudományi Kar Könyvtár
módszertani könyvtáros

Beérkezett: 2025.02.03.
Elfogadva: 2025.05.22.
Publikálva: 2025.06.20.

A tanulmányban mozaikszerű betekintést kívánok adni a szakirodalom nyomán a nyílt forrású hírszerzés (Open Source Intelligence, OSINT)¹ világába. Fontossága túlmutat a mindennapi használaton, aminek bizonyítéka, hogy napjainkig kormányzervektől kezdve a civil szférán át a marketing-szakterületig mindenhol használják. Az OSINT előnyeit és hátrányait egyaránt számba veszem, miközben a jogi, etikai kérdésekre is reflektálok a jogszabályi háttérismeretet biztosítva.

információ, OSINT, nyílt forrású hírszerzés, média, információkutatás

In this paper, I aim to provide a mosaic-like insight into OSINT, following the literature. Its importance extends beyond its everyday use, as evidenced by the fact that it is still used today by governmental bodies, from the civil sector to the marketing sector. I will consider both the advantages and disadvantages of OSINT and reflect on legal and ethical issues, providing a background knowledge of the law.

information, OSINT, open source intelligence, media, information research

1. Bevezetés

Az emberiség számára az információ kezdetektől lételem volt, hiszen a tudást és általa a hatalmat jelentette. II. Ramszesz egyiptomi fáraó híres kádesi csatájának² csúfos végkimenetele bizonyítja, hogy nemcsak az információ, de a dezinformáció is meghatározó annak, aki jól használja (Dezső, 2019). A középkortól az állami intézmények nélkülözhetetlen eszköze lett hadászati és döntéshozatali szinten egyaránt. A szabadon elérhető információk az egyik legfőbb forrásai ekkor még a könyvtárak voltak. Az írás megjelenése, a nyomtatott sajtó, a könyv elterjedése könnyebbé tette az információk összegyűjtését, tárolását, kategorizálását, és ami lényegesebb, jelentős forrásanyaghoz juttatta a „hír- és információbúvárokat”. A huszadik század információtechnikai fejlődése a nyílt forrású hírszerzés (OSINT) szélesebb körű elterjedését eredményezte, mivel költséghatékony, mindenki számára hozzáférhető, legálisan megszerezhető, és felhasználása bizonyos keretek között etikus. Az OSINT-módszer számára az igazi fordulatot az internet berobbanása hozta, amikor mennyiségében és gyors megszerzésében addig elképzelhetetlen mértékben fejlődött. Elmondhatjuk, hogy napjaink legaktuálisabb és egyik leggyorsabban növekvő tudományterületévé vált, amit valamennyi más szakterület használ, az állami hírszerző szervezetektől a civil szférán át a vállalati,

Cite as / Így hivatkozd: Tampu, F. (2025) Napjaink OSINT-ja a szakirodalom nyomdokain / Today's OSINT: A literature review, Central European Library and Information Science Review (CELISR), 2(2), p. 179–191.
<https://doi.org/10.3311/celistr.40058>



kereskedelmi szektorig. A kérdés, hogy előnyei és hátrányai, veszélyei ellenére a mindennapokban mennyire öntudatosan alkalmazzuk, illetve mennyire igaz az az általános vélekedés, miszerint a könyvtárnak mint információszolgáltató intézménynek a szerepét teljes mértékben átvette a világháló. Tanulmányom célja megvizsgálni, elemzés segítségével megvilágítani a nyílt forrású információszerzés különböző korokban való használatát, alakulását és fejlődését.

2. Információ

Az OSINT lényege maga az információ. Bár első hallásra egy egyszerű fogalomról van szó,³ ha mélyebbre ásunk, mégis kibogozhatatlan értelmezési dzsungelben találjuk magunkat. Ahogy a tudományterületek az idő előrehaladtával szétváltak, úgy az információtudományt⁴ a különféle tudományterületek különféle aspektusai más és más megvilágításba helyezték (Fülöp, 1996). Napjainkra könyvtárnyi irodalom és definíciók tömkelege született arról, mi az információ (Vakkari, Cronin, 1992). Létrejött a matematikai információelmélet, a társadalomtudományi elmélete, de a gazdasági és a filozófiai megközelítése is jól ismert (Capurro, 1992).

Távol a teljesség igényétől, hadd álljon itt néhány olyan alapvető definíció az információról, amely alátámasztja annak jelentőségét: „Információ bizonyos tényekről, tárgyakról vagy jelenségekről hozzáférhető formában megadott megfigyelés, tapasztalat vagy ismeret ... Az információ fogalma szorosan kapcsolódik az adat és tudás fogalmához ... Az információ értelmezett adat, tehát az adat szubjektív jelentéstartalma egy személy vagy szervezet számára ... A digitális korban az információ előállítása, használata, kezelése és terjesztése kiemelt szerepet kapott ... Az információ speciális erőforrás” (Közzszolgálati Online Lexikon, n. d.).

Az elméleti megközelítéseken túllépve tudjuk, hogy az információ a történelem során megkerülhetetlen gyakorlati jelentőséggel bírt, legyen szó háborús vagy békés időkről. Az információ a hatalom, a haszon, a fejlődés, az előrehaladás záloga. Elsőként tudni valamit egy kereskedő vagy gyártó leghatásosabb fegyvere a versenytársakkal szemben. Így máris eljutottunk az információ egyik legfontosabb tulajdonságához: az időtényezőhöz. Az információt nem elég megszerezni, időbe kell hozzájutni, valamint megfelelő alkalomkor és módon felhasználni. Ugyanis a nyilvánosságra kerülés pillanatában, a birtokosai számára emelkedésével exponenciálisan csökken az értéke. Közhelyesnek hangzik, de akkor is igaz az állítás, hogy egy információ addig a legértékesebb, amíg nem kerül nyilvánosságra. Jelen elemzés fő sarokpontja a nyílt forrásból származó információ, vagyis a mindenki számára szabadon elérhető nyílt információ. Az OSINT fontosságát és aktualitását mi sem bizonyítja jobban, mint hogy az állami szervek a világon mindenhol – így Magyarországon is – egyre nagyobb hangsúlyt fektetnek a nyílt forrású információk megszerzésére. Mindez abban testesül meg, hogy az erre a célra létrehozott különböző testületek foglalkoznak a nyílt forrású hírszerzéssel évtizedek óta. Csak az elmúlt negyed évszázadra visszatekintve ezt a feladatot Magyarországon 2001–2016 között a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ (SZEBEKK) látta el, amelyet a 2000. évi CXXVI. törvénnyel hoztak létre (*2000. évi CXXVI. törvény a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központról*, 2000). Jogutódjaként működött a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ (TIBEK) az 1995. évi CXXV. törvény (Nbtv.) alapján (*1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról*, 1995) 2016 július 17-től, amit 2022-ben felváltott a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok koordinálását egységesítve megalakult Nemzeti Információs Központ (NIK) (*Nemzeti Információs Központ*, 2022).

„Az információt
nem elég
megszerezni,
időbe kell
hozzájutni,
valamint
megfelelő
alkalomkor
és módon
felhasználni.”

3. Az OSINT fogalma

Az információhoz hasonlóan a nyílt forrású hírszerzés sem írható le egy fix definícióval. Fogalmát különböző formákban már számos nemzetközi és hazai szerző megvilágította. A NATO kézikönyvben tisztázta lényegét és eszközrendszerét: „az OSINT olyan információ, melyet tudatosan megszereztek, kiválasztottak, kivonatoltak és felterjesztettek egy kiválasztott felhasználó körnek, általában a parancsnok és közvetlen beosztottja számára speciális kérdések megvizsgálása szempontjából” (North Atlantic Treaty Organization, 2001). Az Egyesült Államokban (USA) 2006-ban született Nemzeti biztonsági felhatalmazási törvény OSINT-meghatározása: „A nyílt forrású hírszerzés (OSINT) olyan hírszerzési információ, amelyet nyilvánosan elérhető információkból állítanak elő és gyűjtenek össze, hasznosítanak és terjesztenek időben a megfelelő célközönség körében egy adott hírszerzési igény kielégítésének a céljából⁵ (National Defense Authorization Act. for Fiscal Year 2006, Sec. 931, p. 3411).

Az OSINT definícióját számos magyar szerző is megfogalmazta. Az egyik talán legáltalánosabb Bányász Péter tollából származik: „A nyílt forrású információszerzés ... olyan információgyűjtő eljárás, melynek során a nyilvánosan elérhető forrásokból az információkat felkutatják, elemzik, értékelik és felhasználják egy adott cél érdekében” (Bányász, 2015, p. 23). Lévy Gábor kutató szerint „A katonai felderítés és hírszerzés rendszerén kívül létező, a publikum (tehát minden egyén) számára nyilvánosan, legális eszközökkel megszerezhető, vagy korlátozott körökben terjesztett, de nem minősített adatok szakmai szempontok alapján történő felkutatását, gyűjtését, szelektálását, elemzését, értékelését és felhasználását jelenti” (Lévy, 2006, p. 6). Míg Vida Csaba kutató a következőképpen fogalmazta meg a fogalom lényegét: „az OSINT-tevékenység: az önálló nyílt adatszerző tevékenység valamely személy vagy szervezet által közzétett, nyilvánosan, legális eszközökkel megszerezhető vagy korlátozott körben terjesztett, de nem minősített adatoknak a hírszerzési igények kielégítésére, speciális módszertan alapján történő felkutatását, gyűjtését, szelektálását, értékelését és felhasználását jelenti” (Vida, 2013).

A legegyszerűbb megfogalmazás szerint OSINT-ről akkor beszélünk, amikor az információk bárki számára elérhetőek, nyilvános és legális eszközökkel megszerezhetőek, még a korlátozott körben terjesztett információk is – gondolunk itt a regisztrációhoz vagy előfizetéshez kötött információkra. Függetlenül attól, hogy milyen típusú OSINT-ről beszélünk (akár polgári, katonai vagy üzleti hírszerzés az), mindennapi életünk része lett, mindenki saját igénye és szükséglete szerint gyűjti és hasznosítja őket (Solti, 2019). Az ismertetett meghatározások közötti lényeges különbség, hogy míg az USA-ban kiadott dokumentumok a hírszerzések tárgyaként a nyílt forrású információt nevezik meg, addig a magyar kutatók nemcsak a forrás nyilvános minőségét, hanem magát az információ nyílt jellegét is hangsúlyozzák. Ebből következik, hogy az ilyen típusú információ nem lehet minősített. Az egysége – és leginkább fontossága – ott mutatkozik meg a leginkább, hogy mindenhol, szinte minden vezetési szinten bizonyos eljárások esetén nélkülözhetetlen, a döntéshozatalban pedig megkerülhetetlen (Szabó, 2019).

Tisztáznunk kell, hogy az OSINT nem egyenlő az internetezéssel vagy a pusztán közösségi médiából szerzett információgyűjtéssel. Ez egy olyan eljárás, amely az információ bizonyos szempontok szerinti gyűjtését, feldolgozását, értelmezését-értékelését és felhasználását jelenti egy adott, előre meghatározott cél érdekében. Az így nyert információkból megfelelő szakemberek elemzésével-értékelésével, valamint más (akár minősített) információkkal való összehasonlításával akár minősített információk is létrehozhatók.

„A legegyszerűbb megfogalmazás szerint OSINT-ről akkor beszélünk, amikor az információk bárki számára elérhetőek, nyilvános és legális eszközökkel megszerezhetőek, ...”



Az OSINT fő elemei:

- adatszerzés, amely magában foglalja a nyílt információk összegyűjtését,
- az információ feldolgozása (validálás),
- az információ értékelése, elemzése, használhatóságának megállapítása,
- jelentés összeállítása, továbbítása a célközönség vagy megrendelő számára (Kis-Benedek, 2020).

Az OSINT fogalmi rendszerében megkülönböztethetünk:

- OSINT-tevékenység: a nyilvánosan közzétett, nem minősített információk legális eszközökkel való felkutatása és megszerzése, rendszerezése,
- OSINT-adat: mások által még nem közölt, fel nem dolgozott adat, ami lehet fotó, videófelvétel, levél, nyilatkozat stb.,
- OSINT-információ: már bizonyos szempontok alapján kiválogatott, nyílt forrásokból összeszedett információ, mint például könyvek, újságok, napi jelentések stb.,
- hitelesített OSINT-információ: már szakértők, elemzők által más – akár minősített, hitelesített forrásokból származó – információkkal, tényekkel való összevetése, ellenőrzése, ezek alapján megbízható információvá nyilvánítása (Szabadföldi, 2022).

Ma, az internet világában hajlamosak vagyunk arra, hogy a világhálót tekintsük az OSINT forrásának vagy legalábbis elsődleges forrásának. Igaz ugyan, hogy a világháló megjelenésével egy napról napra bővülő, kimeríthetetlen információ-mennyiség áll rendelkezésünkre, mégsem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a hagyományos források változatlanul használhatóak. A NATO-kézikönyv (NATO, 2001) ennek megfelelően az alábbi forrásokat határozza meg elsődlegesen az OSINT kapcsán:

- hagyományos médiaforrások (ide tartozik a nyomtatott és az elektronikus sajtó),
- kereskedelmi online források (internet),
- a kereskedelmi online információ egyéb forrásai,
- „szürke irodalom” (grey literature, nem nyilvános),
- nyílt humán szakértők és megfigyelők,
- kereskedelmi célú képanyagok,
- kereskedelmi kamerák,
- nem kormányzati szervezetek,
- vallási szervezetek.

A magyar kutatók további forrásokkal is kiegészítik a listát, mint például: oktatási intézmények, kutatóintézetek és könyvtáraik, újságírók, nyelvviskolák, az üzleti élet, nemzetközi szervezetek (pl. Nemzetközi Vöröskereszt, ENSZ), a nem kormányzati szervezetek tájékoztatói (meghallgatások, törvényhozói viták, sajtótájékoztatók, illetve maga a költségvetés is), az interneten elérhető közösségi oldalak és minden olyan felület, esetleg egyén (például információbrókerek), amely/aki nyilvánosságnak szánt információt létrehoz, szolgáltat vagy tartalmaz (Kis-Benedek, 2020) (1. ábra).

„A nyílt forrású hozzáférés többretű használatára jó példák a térképek, amelyek bár a civil szféra számára készültek, mégis hadműveletek nélkülözhetetlen segédeszközei is voltak.”



1. ábra: OSINT és forrásai⁶

4. OSINT – egy kis múlt

Az útleírások, élménybeszámolók, krónikák, háborús visszaemlékezések tekinthetők az első OSINT-forrásoknak. Politikai szempontból különösen a nyomtatott média nyomon követése (a kurrens híreket közlő napilapok, szakmai folyóiratok) bírt kiemelkedő jelentőséggel. Ezt talán legjobban az a XIX. századi mondás szimbolizálja, amit Lord Palmerston⁷ angol miniszterelnöknek tulajdonítanak: „Nincs szükségünk kémekre, olvassuk a Timest” (Regényi Kund, 2019, p. 33).

A nyílt forrású hozzáférés többretű használatára jó példák a térképek, amelyek bár a civil szféra számára készültek, mégis hadműveletek nélkülözhetetlen segédeszközei is voltak. Például a Michelin cég autóstérképei a második világháborúban a csapatok mozgását segítették úgy Észak-Afrikában, mint az itáliai vagy a franciaországi előrenyomulások során. Az útikönyvek, különféle tájékoztatók, mint OSINT-források szintén nagy segítséget jelentettek a diplomátáknak, idegen országba átcsoportosított katonáknak, titkos ügynököknek. Az OSINT-források köre a technika fejlődésével folyamatosan bővül. A távközlés, rádiósugárzás használatára remek példa a normandiai partraszállás, amikor nagyon hasznosnak bizonyult a francia ellenállás kódmondatokkal való tájékoztatása (Regényi Kund, 2019).

Magának a ma használt terminológia (OSINT) megjelenésének gyökereit nagy valószínűséggel az USA-ban kereshetjük, az 1940-es évek elején. A Princeton Egyetem egyik kutatására alapozva Roosevelt elnök⁸ létrehozott egy pénzügyi alapot egy, a Szövetségi Kommunikációs Bizottságon⁹ belül működő olyan részlegre, amelynek feladata a külföldi sajtóban, médiában megjelenő hírek, események nyomon követése, monitorozása, illetve az illetékes állami vezetők tájékoztatása volt. A szervezetet később integrálták a Központi Hírszerző Ügynökségbe.¹⁰ Az ezt követő fél évszázadban az OSINT egy komolyabb fejlődésen és átalakuláson ment keresztül. Jelentősége, fontossága fokozottan erősödött (Márton, 2023). Napjainkra nélkülözhetlenné vált a politikai, közéleti kérdések-



ben a döntéshozatal számára éppúgy, mint a hatékony nemzetbiztonsági tevékenység területén. A világhálóra felekerülő, exponenciálisan növekvő adatok a digitális eszközök segítségével gyorsan elérhetőek lettek, aminek köszönhetően kijelenthetjük, hogy napjainkra a nyílt forrású hírszerzés egy egyre dinamikusabban fejlődő iparágga nőtte ki magát (Molnár, 2021). Ezzel egy időben a tárolókapa-
citások is növekednek és egyre alacsonyabb áron érhetőek el (Czinner, 2019).

A közösségi média térnyerése újabb változást eredményezett az OSINT számára. Vattai Eszter szerint „A közösségi média a nyílt forrású információszerzés aranybányája ...” (2023, p. 159). Soha nem látott mennyiségű információ, személyes adat, ismeret, titok kerül fel nap mint nap a világhálóra. Egy személy minél többet használja az internetet, azon belül is a közösségi médiát, annál több információ gyűjthető róla néhány lépéssel, rövid idő alatt.

Meg kell említeni a közösségi média – különösen a videómegosztó portálok segítségével – véleményformáló szerepét. Napjainkra – megelőzve a televízió- és rádiósugárzást – a befolyásolás kiváló eszközévé váltak.

A közösségi média esetében különösen komoly kihívás a szándékos dezinformáció kérdése (Szabó, 2019), amelyet nem könnyű kiszűrni. A felhasználók az esetek többségében az információt a valóság ellenőrzése nélkül osztják meg. Az álhírek terjesztése egyidős az emberiséggel. A különféle forrásból gyűjtött információk hitelessége csak alapos vizsgálat után tekinthető megbízhatónak. Ez kiemelten igaz konfliktusos helyzetekben. Hadtörténeti példák sora bizonyítja, hogy a dezinformáció legalább olyan kárt tud okozni az ellenfélnek, mint amilyen haszonra lehet szert tenni az információ birtoklásával. Például a XIX. század elején a Napóleon és Nelson admirális vezette harcokkal kapcsolatban, amikor is előbbi a Le Moniteur-ban a valóságnak nem megfelelő információkat közölt a touloni hadsereg létszámáról, felszereltségéről és állásairól (Keegan, 2005). A II. világháború egyik mozzanata, amikor is a német tudósok a Big Ben harang hangszínéből következtettek az időjárási viszonyokra, ami a város bombázásának megtervezése, illetve annak időpontjának kiválasztása miatt volt fontos. A britek erre rájöttek, és az ellenfél megtévesztésére felvételtől kezdtek sugározni a harangszót (Czinner, 2019).

A gazdasági élet, kereskedelem szereplői is nap mint nap élnek a világhálót használva – fogyasztási szokásoktól, trendelemzésekről vagy a versenytársakról szerzendő információról – az OSINT nyújtotta információszerzés előnyeivel. Az OSINT üzleti-vállalati megoldásainak fejlesztése ma már önálló piaci szegmens, valamint egyre bővülő piac, amely globális méreteket öltve – különösen a közösségi médiát felhasználva – a legalapvetőbb adatokat gyűjti (például a már említett trendelemzések esetén), betekintést nyerve életvitelünkbe, érdeklődési körünkbe, szokásainkba (Dobák, 2019). A nagyobb vállalatok gyakran információbrókerek szolgáltatásait is igénybe veszik, akik legtöbbször rendelkeznek azokkal az információtechnológiai eszközökkel, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a legfrissebb, naprakész és legrelevánsabb információkat összeszedjék egy-egy szakterületen.

5. Az OSINT és a mesterséges intelligencia (MI)

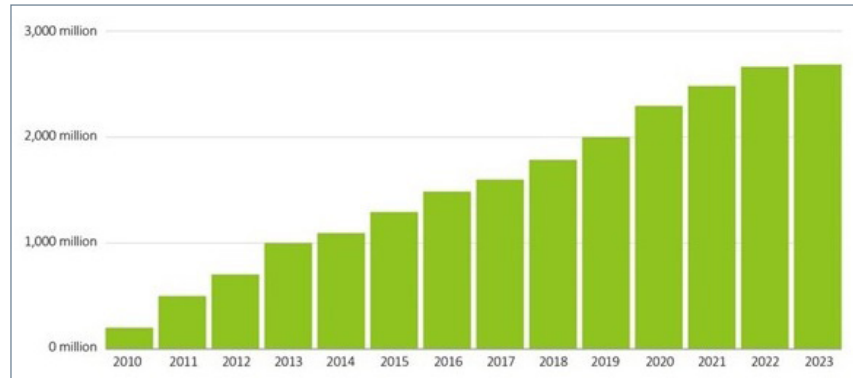
Technikai oldalon ma már komoly kihívást jelent egyrészt a hozzáférhető információk halmazának változása, gyorsuló és folyamatosan növekvő folyamata, másrészt ezek kezelése, feldolgozása és elemzése. Ezért nem lehet figyelmen kívül hagyni az OSINT kapcsán a mesterséges intelligencia (MI) alkalmazását sem. Tekintettel az elmúlt évek exponenciálisan növekvő információdömpingjére, nem túlzás azt mondani, hogy szinte lehetetlen emberi erőfeszítéssel megtalálni és leszűrni a leg-

„Hadtörténeti példák sora bizonyítja, hogy a dezinformáció legalább olyan kárt tud okozni az ellenfélnek, mint amilyen haszonra lehet szert tenni az információ birtoklásával.”

„A nyílt információ
iránt megnőtt
igények
professzionálissá
tették az OSINT-
tevékenységet.
Jó példa erre az
információ-
brókerek
megjelenése, ...”

relevánsabb és leghitelesebb információkat, bármilyen szakterületről is legyen szó. Szemléltetésképpen: 2024-ben a YouTube videómegosztóra percenként 500 órnyi felvétel került fel (ez hozzávetőleg 2500 új videót jelent, ami naponta 3,6 millió videó). 694 000 óra videótartalmat streamelnek a felhasználók percenként, ez naponta 5 milliárd videó megtekintését jelenti. A youtube.com statisztikái szerint az oldal felhasználóinak száma világszerte körülbelül 2,67 milliárd (Péter, 2024).

A 2. ábra jól szemlélteti, hogy 2010–2023 között hogyan nőtt ennek a közösségi médiának a felhasználói köre (LeeLine, 2025).



2. ábra: YouTube-felhasználók, 2010–2023

A közösségi média figyelése programok, szoftverek segítségével szinte lehetetlen. Így az OSINT és az MI közötti együttműködés platformokon, keretrendszereken keresztül valósul meg. A gépi tanulási algoritmusok elősegítik a teljesítmény és a sebesség növelését. A mesterséges intelligenciával támogatott OSINT az információbiztonság területén is hasznos, különösen a bűnüldözés, a kiberfenyegetések, digitális bizonyítékok gyűjtése, adatszívárgás vonatkozásában stb. A legfőbb cél az OSINT automatizálásában a minél nagyobb teljesítmény elérése. Mindezzel együtt szem előtt kell tartani, hogy az adatok automatizált elemzése nem tudja teljes mértékben helyettesíteni az emberi megítélés szükségességét (Szabadszöldi, 2022). A nyílt információ iránt megnőtt igények professzionálissá tették az OSINT-tevékenységet. Jó példa erre az információbrókerek megjelenése, akik számos megoldással, például internetre épülő adatgyűjtési módszerekkel, szoftverfejlesztéseikkel tökéletesítették a működését. Az OSINT használatának egyre szélesebb körben való elterjedése előrevetíti az információtechnológiai környezet fejlődését, a mesterséges intelligencia fokozatos alkalmazását, az adat- és szövegbányászati technológiák sajátos formáinak létrejöttét, elterjedését (Dobák, 2019).

6. Az OSINT előnyei

A tanulmányomban felvázolt vitathatatlan hasznosságán túl az OSINT-nak számos előnye is van:

- az információ beszerzése költségtakarékos, hatékony,
- átfogó (globális) és valós idejű áttekintést biztosít,
- segítségével napi szinten követhető, beszerezhető a külügyi információk jelentős része,
- támogatást biztosít összefoglalók, mélyelemzések, gazdasági trendek, kockázatelemzések kidolgozásában,
- a szabályok betartásával kockázatmentes,
- a szükséges szervezeti struktúra létrehozása mellett otthonról is működtethető,



- gyors reagálóképesség,
- nincs szükség engedélyezésekre, a bürokratikus ügyintézés ezzel kikerülhető (Kis-Benedek, 2020).

Az első pont, a költséghatékonyság mindenképpen megérdemel némi kifejtést, hogy pontosabb képet kapjunk róla. A szakirodalom alapján, amíg a titkos-szolgálatok az információszerezésre fordított költségük 5 százalékával az összes információ 80 százalékát képesek beszerezni OSINT-eszközökkel, addig az információk maradék 20 százalékát a többi hírszerzési ág¹¹ segítségével gyűjtik, mely költségvetésük 95 százalékát elviszi (Szabadföldi, 2022). Ezt erősíti Alan Dullesnek¹² azon állítása is, amely szerint a hírszerző információk jelentős része – 80-90 százaléka – nyílt forrásból származik (Regényi Kund, 2019).

7. Az OSINT hátrányai

- az információbőség zavara – napjaink információdömpingjéből a legrelevánsabb információ sokszor nehezen kiszűrhető,
- nyelvismereti nehézségek – az információ tartalma minden fordításkor némileg torzul, ezért elsődlegesen érdemes az adott ország nyelvén keresni,
- védett adatokhoz nehéz hozzáférni – ez tulajdonképpen az OSINT lényegéből fakad,
- a források hitelességét minden esetben ellenőrizni kell, mivel sok a téves, felesleges vagy akár a szándékosan megtévesztő információ,
- esetenként a megszerzett információk egyoldalúak vagy részrehajlók lehetnek,
- a nyílt információk szétszórtsága – legtöbbször azt sem tudjuk, hogy a minket érdeklődő információk léteznek-e, és ha igen, hol találjuk meg őket (Kis-Benedek, 2020).

Az OSINT előnyeinek és hátrányain túl használata közben egyéb korlátokba is beleütközhetünk. Ilyenek például a jogi, etikai vagy éppen gazdasági korlátok. Magyarországon a jogi korlátok betartásához irányadó az adatkezelési szabályokat tartalmazó 1995. évi CXCV. törvény, amely felhatalmazza a szolgáltatókat a személyes adatok kezelésére, és meghatározza az adatok beszerzésének módját és további felhasználásának korlátait (1995. évi CXCV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról, 1995). Egyéb területek számára, mint a marketing, piac- és tudományos kutatás egyrészt az 1992-es törvény (1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról, 1992) és az általános adatvédelmi (GDPR) törvény nyújt útmutatást (Európai Parlament és a Tanács, 2016).

Az etikai és jogi kérdésekhez tartozik, hogy egyénekre nyílt forrásból megszerzett adatokat, információkat (pl. képek, események, személyes adatok) tárolhatunk-e további felhasználásra, elemzésre. Gazdasági korlátokról akkor beszélünk, ha bizonyos tartalmakhoz, adatbázisokhoz csak előfizetés, regisztráció vagy megrendelés útján férünk hozzá. Technikai korlát is fennállhat, ha bizonyos információk megszerzése, megjelenítése megfelelő informatikai infrastruktúrát igényel, speciális számítógép, szoftver vagy programok létét feltételezi.

8. OSINT használatokor: internet vs. könyvtár

Az OSINT-hez kapcsolódva, fontosnak tartom megvizsgálni, illetve összehasonlítani a könyvtárak és a világháló használatának alakulását, szerepét. Mint tudjuk, az internet előtt leginkább a könyvtárak, levéltárak, irattárak voltak az úgymond nyílt

„... amíg a titkos-szolgálatok az információszerezésre fordított költségük 5 százalékával az összes információ 80 százalékát képesek beszerezni OSINT-eszközökkel, addig az információk maradék 20 százalékát a többi hírszerzési ág segítségével gyűjtik ...”

információk elsődleges tárolói. A világháló berobbanásával azonban a könyvtárak mint az információkeresés fő helyszínei fokozatosan háttérbe szorultak, felhasználóinak a száma zuhanó mértékben csökken. Ismertek a legszélsőségesebb jóslatok is, miszerint a Gutenberg-galaxis¹³ végéhez közeledünk (Bujdosóné Dani, 2012). Bár azt mindenképpen érdemes leszögezni, hogy a számokban mérhető felhasználói kör (legalábbis a helyben használóké) jócskán megcsappant.

Betekintve az elmúlt tíz év könyvtárhasználói statisztikájának néhány száma mögé, ez jól nyomon követhető. Például míg 2015-ben az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK, jelenlegi nevén MNMKG OSZK) 396 ezren keresték fel személyesen, addig ez a szám 2023-ra 252 ezerre csökkent. Hasonló tendencia mondható el az egyéb szak- és munkahelyi könyvtárak kategóriájának esetében is. A KHS adatai alapján míg 2015-ben az összesen 5738 ezer személyes megkeresés 2023-ra 3041 ezerre csökkent. A 2020–2021 évek Covid-járvány időszaka egy érthető drasztikus csökkentést hozott, amelyet követően egy erős korrekció következik, de a 2019-es évi látogatási számot már nem közelíti meg. Hogy teljes és reális képet kapjunk a könyvtárak használatáról, fontos megemlíteni, hogy a két típusú könyvtár esetében az OSZK távhasználói (köznyelven internetes használók) egy stabil és exponenciális növekedést mutatnak, 2015-ben 27 627 ezer megkeresésről 2023-ra 49 373 ezerre nőtt. Az egyéb szak- és munkahelyi könyvtárak esetében ez a mutató viszont hullámzó: 2015-ben 30 511 ezerről 2018-ra 53 551 ezer megkeresésre nő, majd 2018-ban ez a szám megfeleződik (25 962 ezer db) és 2023-ig egy minimális csökkenést mutatva gyakorlatilag stagnál (Központi Statisztikai Hivatal, 2024).

1 táblázat: Könyvtárak használata Magyarországon, 2015–2023^{14,15}

Év	Országos Széchényi Könyvtár		Egyéb szak- és munkahelyi könyvtárak (összesen)	
	Személyes, helyben használat, ezer db	Távhasználat (telefon, e-mail, honlap stb.) ezer db	Személyes, helyben használat, ezer db	Távhasználat (telefon, e-mail, honlap stb.) ezer db
2015	396	27 627	5738	30 511
2016	411	23 111	5557	36 572
2017	396	23 929	5159	39 150
2018	415	26 871	5167	53 551
2019	380	26 458	4868	25 962
2020	151	32 682	1878	24 859
2021	113	38 873	1419	23 383
2022	277	40 891	2560	25 576
2023	252	49 373	3041	24 259

A könyvtárak megszűnéséről szóló nézet tehát szertefoszlni látszik, ugyanis jelen állás szerint a hasznátságuk, a tudomány, kutatás és kultúra területén betöltött és a nyíltinformáció-tároló szerepük szinte változatlan. Adódik az újabb feltevés, kérdés: internet vs. könyvtár. A felhasználók a nyíltinformáció-szerzés esetén hová fordulnak elsődlegesen: az internethez vagy a könyvtárhoz. A felmérést mindenképpen egy nagyobb ívű kutatás keretein belül lenne érdemes és fontos elvégezni, amely választ adhat többek között arra a kérdésre is, hogy az internet által a felszínre hozott és a mindennapi élet részévé avasztált OSINT használata mennyire öntudatos, illetve mennyire marginalizálta a könyvtárat mint nyíltinformáció-gyűjtő és -szolgáltató intézményt.

Mielőtt kapásból a világhálót neveznénk meg, fontos tisztáznunk: a könyvtárat lehet a világhálón keresztül is használni. Tehát különítsük el azt, hogy valaki a világhálón keresi az információt, de nem könyvtári platformon, vagy könyvtárban keresi függetlenül attól, hogy a könyvtárat fizikailag látogatja, vagy az interneten keresztül. Hiszen a könyvtárak megértették az idők szavát, amikor a világháló elindult máig is tartó diadalútjára. Tevékenységüket, szolgáltatásaikat hozzáigazították az informatika és a digitalizáció adta lehetőségekhez, kiépítették digitális infrastruktúrájukat. A könyvtárak a dokumentumok mellett már információt is gyűjtenek, feldolgoznak, rendszereznek, tárolnak és szolgáltatnak, melyek jelentős része interneten keresztül is elérhető (3. ábra).



3. ábra: Digitális könyvtár vs. hagyományos könyvtár. Forrás: <https://ic.softlinkint.com/blog/digital-library-vs-physical-library-the-ultimate-face-off/>

9. Összefoglaló

Az OSINT történetét tanulmányozva nem túlzás megállapítani, hogy – mint minden egyéb szakterületet – fejlődés, folyamatos átalakulás jellemezte. Alapvető „sejtje”, az információ mindig meghatározta alakulását. Különböző korokban különböző területek kezdték használni, mindenkori szerepe az emberiség információéhségének kielégítése volt. Az idők folyamán egyre nagyobb szerepet kapott a hadviselésben, a politikai döntéshozatalban, ezért az állami szervek intézményi szinten is keretet adtak a nyílt forrású információszerzésnek. A huszadik században a bűnüldözés és a terrorcselekmények felderítésében, megelőzésében már nélkülözhetetlenné vált. Mint láttuk – költséghatékonysága miatt is –, a szükséges információk kb. 80 százalékát így módon szerzik be. A huszadik század vége felé azonban – az internetnek köszönhetően bekövetkezett információrobbanás hatására – már a civil szféra, az üzleti és a vállalati szektor is hasznára fordítja a maga eszközei, igényei és szájíze szerint. A trendelemzések, a szokások, versenytársak feltérképezése mind-mind olyan terület, amely számára ma már elképzelhetetlen a nyílt információszerzés. A közösségi média egy újabb fordulatot hozott, hiszen ott már a felhasználók hozzájárulnak a tartalmakhoz, az információk tömkelegét, a szolgáltató csak a keretet biztosítja. Nem hagyható figyelmen kívül az a tény sem, hogy a közösségi média egyre szélesebb körű használata együtt járt az OSINT véleményformáló, befolyásoló szerepének növekedésével is. Különösen láthatjuk – itthon és külföldön is –, hogy a politika, a különféle világnézetek hogyan

„A könyvtárak a dokumentumok mellett már információt is gyűjtenek, feldolgoznak, rendszereznek, tárolnak és szolgáltatnak, melyek jelentős része interneten keresztül is elérhető.”

használják ezt ki és próbálják saját előnyükre fordítani. Sokszor könnyebben jut el a közösségi médián (YouTube, Facebook, TikTok, X) keresztül egy információ, hír a nagyközönséghez, mint a hagyományos médián (televízió, rádió, újságok, napilapok stb.) keresztül. Előnye messze túlhaladja hátrányait, de ez nem csökkenti veszélyeit, ami a tudatosabb internethasználatra kell hogy ösztönözzön mindenkit. Egy nagyobb ívű kutatás keretében érdemes lenne megvizsgálni, hogy az OSINT használata mennyire tudatos Magyarországon. Legalább ilyen fontos kérdés, hogy a hagyományos információtároló intézmények használatát (könyvtárak, levéltárak, irattárak) OSINT-eszközökkel történő információgyűjtéskor mennyire váltotta fel a világháló – mint ahogy azt ma már mindenki tényként kezeli.

Lábjegyzet

¹ Latin eredetű szó, amely hírt, üzenetet, tájékoztatást jelent.

² II. Ramszesz nem küldött saját felderítőket, elhitte a foglyok kihallgatásával szerzett információkat.

³ Latin eredetű szó, amely hírt, üzenetet, tájékoztatást jelent.

⁴ information sciences

⁵ "Open-source intelligence (OSINT) is intelligence that is produced from publicly available information and is collected, exploited, and disseminated in a timely manner to an appropriate audience for the purpose of addressing a specific intelligence requirement."

⁶ Forrás: <https://linkurious.com/blog/graph-based-intelligence-analysis/>

⁷ Lord Palmerston angol külügyminiszter (1830–1841 és 1846–1851), miniszterelnök (1855–1865).

⁸ Franklin Delano Roosevelt (1882–1945), 1933–1945 között az USA elnöke.

⁹ Federal Communication Commission

¹⁰ Foreign Broadcast Monitoring Service

¹¹ HUMINT (Human Intelligence) = humán műveleti tevékenység, SIGINT (signal intelligence) = jel. hírszerzés, technikai hírszerzés, IMINT (imagery intelligence) = képi hírszerzés, MASINT (Measurement and signature intelligence) = mérőműszeres hírszerzés

¹² Alan Dulles a CIA (Central Intelligence Agency) vezetője volt a hidegháború kezdetén.

¹³ A Gutenberg-galaxis kifejezés az emberi kultúrtörténetnek arra a szakaszára utal, amelyben a nyomtatott könyv mint ismeretközlő közeg kiemelkedő szerephez jutott, a XV. századtól napjainkig.

¹⁴ Forrás: KSH, https://www.ksh.hu/stadat_files/ksp/hu/ksp0009.html

¹⁵ A feltüntetett adatok a könyvtári dokumentumokhoz kapcsolódó szolgáltatásokra vonatkoznak.

Felhasznált és ajánlott forrás

1992. évi LXIII. törvény a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról (1992) Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99200063.TV> (Utolsó elérés: 2025. 02. 14.)

1995. évi CXXV. törvény a nemzetbiztonsági szolgálatokról (1995) Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99500125.tv> (Utolsó elérés: 2025. 02. 14.)

2000. évi CXCVI. törvény a Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központról (2000) Elérhető: <https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0000126.TV> (Utolsó elérés: 2025. 02. 14.)

Bányász, P. (2015) *A közösségi média, mint a nyílt forrású információszerezés fontos területe*, Nemzetbiztonsági Szemle, 3(2), p. 21–36.

Bujdosóné Dani, E. (2012) *Neumann kontra Gutenberg-galaxis? : különös tekintettel a generációs olvasási szokásokra*, Könyv és nevelés, 14(4), p. 48–59.

Capurro, R. (1992) *What is information science for? A philosophical reflection*. In: P. Vakkari, B. Cronin (szerk.), *Conceptions of Library and Information Science. Historical, empirical and theoretical perspectives*, Taylor Graham, p. 82–98.

Czinner, Z. (2019) *Az OSINT határai*, Nemzetbiztonsági Szemle, 7(2), p. 19–31. <https://doi.org/10.32561/nsz.2019.2.2>

Dezső, T. (2019) *Mezopotámia – Asszír katonai felderítése*. In: Boda, J., Regényi, K. (szerk.) *A hírszerzés története az ókortól napjainkig*, Dialóg Campus Kiadó, Budapest, p. 18–22. ISBN: 978-615-5945-96-0

Dobák, I. (2019) *OSINT Gondolatok a kérdéskörhöz*, Nemzetbiztonsági Szemle, 7(2), p. 83–93. <https://doi.org/10.32561/nsz.2019.2.7>

Európai Parlament és a Tanács (2016) *AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2016. április 27-i (EU) 2016/679 RENDELETE a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet)*. Elérhető: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1600679.eup> (Utolsó elérés: 2025. 02. 14.)

Fülöp, G. (1996) *Az információ*, 2. bővített és átdolgozott kiadás, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Könyvtártudományi Informatikai Tanszék. Elérhető: <https://mek.oszk.hu/03100/03118/html/> (Utolsó elérés: 2025. 02. 14.)

Keegan, J. (2005) *A háborús felderítés*, Európa Könyvkiadó, Budapest. ISBN: 963-077-897-1

Kis-Benedek, J. (2020) *Az OSINT alkalmazása a diplomáciában*. In: Nagy, S. G. ,G. Kutasi (szerk.) *Gazdaságdiplomácia – Elmélet és gyakorlat felkészülő diplomatáknak*, Akadémiai Kiadó, ISBN: 978 963 454 598 9

Központi Statisztikai Hivatal. (2024) *Könyvtárak*. Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/ksp/hu/ksp0009.html (Utolsó elérés: 2025. 02. 14.)

Közzolgálati Online Lexikon. (n. d.) *Információ*, Nemzeti Közzolgálati Egyetem. Elérhető: <https://lexikon.uni-nke.hu/szo-cikk/informacio/> (Utolsó elérés: 2025. 02. 06.)

LeeLine (2025). *A legfontosabb YouTube-statisztikák és aktuális trendek 2025-ben*. Elérhető: https://www.ileeline.com/hu/youtube-statistics/#General_YouTube_Statistics (Utolsó elérés: 2025. 02. 06.)

Lévay, G. (2006) *OSINT (Opwen Source Intelligence) – Nyílt információs hírszerzés*. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem. Elérhető: <https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/nbsz/article/download/1432/756/5492> (Utolsó elérés: 2025. 02. 14.)

Márton, B. (2023) *A nyílt forrású hírszerzés (OSINT) mint lehetőség a bűncselekmények felderítésében. A rendőrségen belüli önálló OSINT egység koncepciója*, Belügyi Szemle, 71(8), p. 1419–1435. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.8>

Molnár, T. J. (2021) *Az internetes biztonság és az OSINT összefüggései*, Nemzetbiztonsági Szemle, 9(2), p. 81–94. <https://doi.org/10.32561/nsz.2021.2.6>

Nemzeti Információs Központ (2022) Elérhető: <https://nik.gov.hu/nyilt-forrasu-hirszerzes> (Utolsó elérés: 2025. 01. 13.)

North Atlantic Treaty Organization (2001) *Open Source Intelligence Handbook*, North Atlantic Treaty Organization (NATO). Elérhető: <https://archive.org/details/NATOOSINTHandbookV1.2/mode/2up> (Utolsó elérés: 2025. 01. 30.)

Peter (2024) *Hány videót töltenek fel naponta a YouTube-ra?* Elérhető: <https://eoldal.hu/hany-videot-toltenek-fel-napon-ta-a-youtube-ra/> (Utolsó elérés: 2025. 02. 01.)

National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2006 (2006) Pub. L. No. 109–163, § 931, 119 Stat., 3411. Elérhető: <https://www.govinfo.gov/app/details/PLAW-109publ163/summary> (Utolsó elérés: 2025. 02. 14.)

Regényi Kund, M. (2019) *OSINT a második generációs internetet megelőző korokban*, Nemzetbiztonsági Szemle, 7(2), p. 32–37. <https://doi.org/10.32561/nisz.2019.2.3>

Solti, I. (2019) *Az OSINT információgyűjtő eszközeiről*, Nemzetbiztonsági Szemle, 7(2), p. 3–18. <https://doi.org/10.32561/nisz.2019.2.1>

Szabadföldi, I. (2022) *A mesterséges intelligenciával támogatott nyílt információszerzés (OSINT) – evolúció és kihívások*, Nemzetbiztonsági Szemle, 10(1), p. 30–51. <https://doi.org/10.32561/nisz.2022.1.3>.

Szabó, K. (2019) *Az OSINT – Gondolatok a tevékenységről, és az alkalmazás közegéről*, Nemzetbiztonsági Szemle, 7(2), p. 68–82. <https://doi.org/10.32561/nisz.2019.2.6>

Vakkari, P., Cronin, B. (szerk.) (1992) *Conceptions of Library and Information Science. Historical, empirical and theoretical perspectives*. Taylor Graham. ISBN: 0-947568-52-2

Vattai, E. (2023) *A nyílt forrású információszerzés kapcsolata a hadsereggel*, Hadmérnök, 18(2), p. 155–165. <https://doi.org/10.32567/hm.2023.2.10>

Vida, C. (2013) *Nyílt forrású adatszerzés (OSINT)*. In: Kobolka, I. (szerk.), *Nemzetbiztonsági alapismeretek*, Nemzeti Közszerzői és Tankönyvkiadó, Budapest, p. 101–109. ISBN: 978-615-5344-32-9

